

TEATRUL DE COMEDIE

ILUZIA COMICĂ

de Pierre CORNEILLE

Alexandru DARIE:

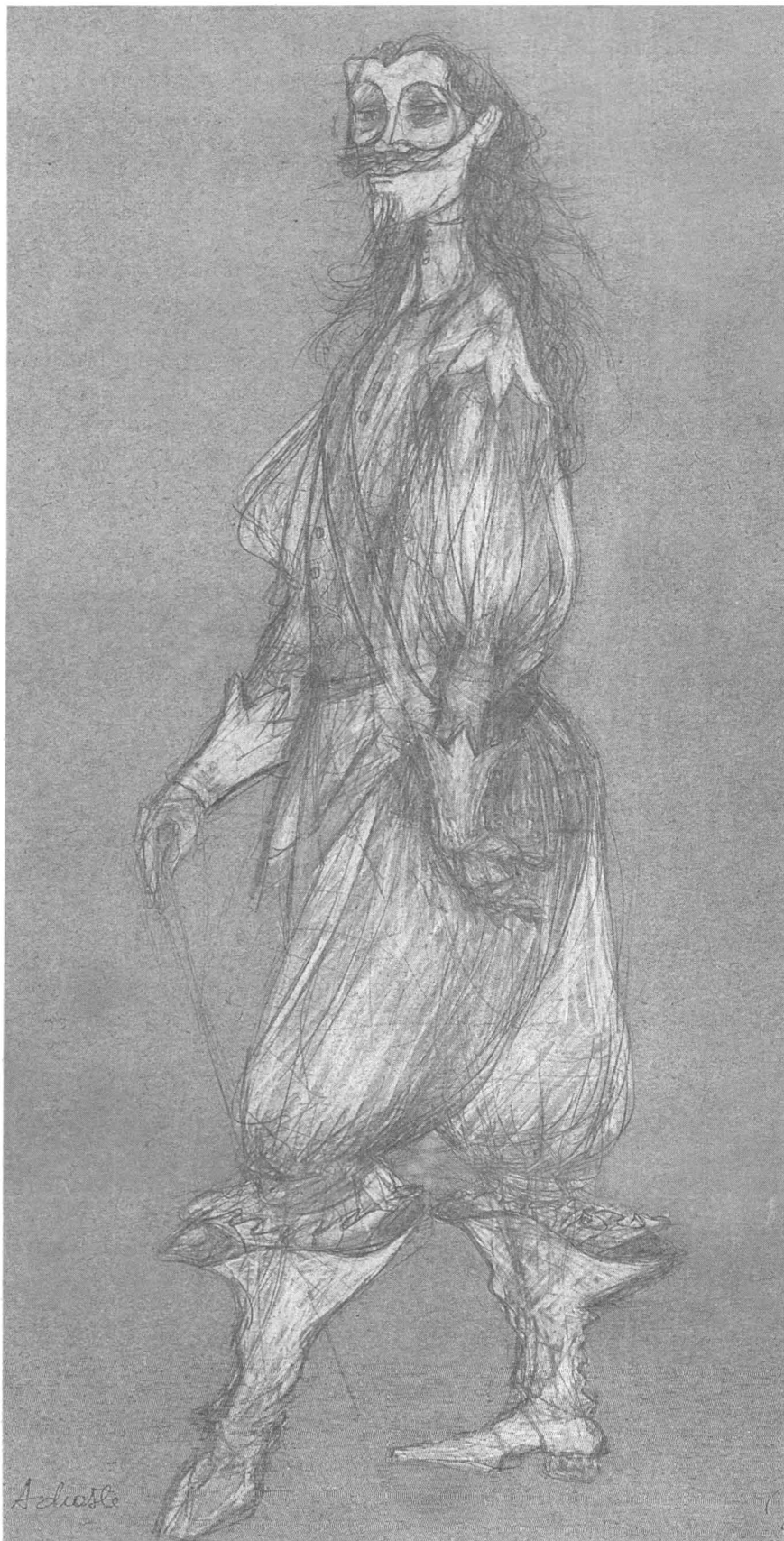
Acest spectacol s-a născut din dorința mea ca, după aproape 16 ani de profesie, să pot arunca, fie și pe furis, o privire înapoi. În tot acest răstimp, mi-am încercat puterile cu aproape 50 de texte, din care peste 30 de spectacole au văzut luminile rampei. Din aceste 30–35 de spectacole, aproape 15 au fost realizate în străinătate, pe trei continente.

În pofida a ceea ce se crede, am știut întotdeauna, și unde n-am știut am intuit, care dintre ele vor fi cu certitudine succese indiscutabile de critică sau de public, sau de amândouă. Aici, în România.

De regulă, dintr-un punct de vedere strict personal, ele au fost mai puțin încununarea unor încercări curajoase, a unor căutări înfrigate, ci mai mult expresia a tot ce învățasem până atunci, suma secretelor meseriei pe care eram pregătit să le dezvălui. Ori de câte ori am riscat, și pot spune că am iubit întotdeauna riscul și teritoriile neexplorate – vezi încercările mele de a face operă, *fashion-show*-uri, filme documentare sau *events*-uri televizate – ori de câte ori m-am încăpățânat să merg împotriva curentului, m-am așteptat să fiu

zdrobit de critică sau cel puțin contestat. Și, iarăși, am fost. Începând cu nepăsarea cu care a fost primit *Visul unei nopți de vară*, de la Teatrul de Comedie, cu acuzațiile de teatru „baroc” sau „de imagini” pe care unii le-au formulat la *Poveste de iarnă* de la Bulandra și continuând cu cele care arătau că în 12 repetiții nu se poate face un Shakespeare ca *Iulius Caesar* decât, mă rog, dacă e special pentru export în Japonia, că e o blasfemie să-l combini pe Camil Petrescu cu Weiss și cu Büchner în 1794, care e oricum un spectacol prea lung și nu interesează pe nimeni, că e inutil să faci Shakespeare din *Delavrancea* și *Macbeth* din *Viforul* la un teatru de bulevard. Că oricum *Ștefăniță* nu era un psihopat și așa mai departe. Nu zic că nu au fost oameni de teatru români care au înțeles exact demersurile noastre, unele dintre aceste luări de poziție concretizându-se chiar în premii ale criticii de specialitate sau nominalizări UNITER, totuși... Totuși, ce vreau să spun cu această lungă introducere? Că pentru mine, toate aceste spectacole pe care le-am pomenit au fost mult mai curajoase, mai puternice sau mai inovatoare decât cele care au

cucerit unanimitatea, ba au fost chiar adevărate cotituri în cariera mea. Lucruri pe care le-au sesizat colegii de breaslă mai totdeauna, iar publicul de aici sau aiurea, mereu.

Și-atunci m-am întreat, de ce? Ce-i face pe oamenii de meserie să înțeleagă lucruri pe care „un civil“ nu le poate pătrunde? Și de ce publicul, pus în situația de a recepta pe viu spectacolul, vădește o judecată întotdeauna mai vie și mai adevărată decât criticul, fără a avea nici pe departe pregătirea acestuia? Și bazându-se numai pe intuiție. Câteva dintre aceste întrebări, pe care și le-au pus atâția alții înaintea mea și care sunt neapărat legate de altele, străbat fără îndoială spectacolul cu *Iluzia comică*.

Ce este, în esență, teatrul? Este el un fenomen artistic sau este și social? De ce este lumea noastră atât de închisă pentru neinițiați? Este vreo legătură între faptul că teatrul înseamnă categoric energie și faptul că este irepetabil și efemer? Mai ales efemer... Că numai o mică parte dintre oameni ajung să vadă un anume spectacol? Este el magic? Prin ce anume? Iar întrebările ar putea, nu-i așa, continua...

În mod evident, *Iluzia comică* este cel mai stratificat spectacol al meu și, în același timp, singurul spectacol care a avut o primire triumfătoare peste așteptările mele, mai ales peste așteptările mele din partea oamenilor din breaslă. În acea seară memorabilă a premierei, părea că un curent invizibil, un soi de metalimbaj a circulat între noi și sală, aruncând lumină peste cele mai ascunse sensuri, pe care nu am dorit nici o clipă să le comunic în chip rece și rațional.

Îndrăznesc să afirm că poate aici stă una dintre reușitele acestui spectacol: conține de toate pentru toate înțelesurile! Breasla va înțelege totul, în timp ce pentru cei mai nepregătiți, spectacolul acesta va fi o colecție de gaguri și un mod de a-ți petrece câteva ore în chip agreabil.

Enorma dificultate a fost să păstrez asupra lui ceea ce numesc „o mână de aer“. Adică acea senzație că nimic nu este planificat, nimic elaborat înainte, totul trebuind să pară întâmplător, un act ludic aparent gratuit. Iar imensa mea nemulțumire e legată de câteva elemente cu care nu am putut lupta: el nu se joacă într-o clădire barocă, ponosită, dar încărcată de energii

străvechi, misterioase; întregul context social îi este potrivit: cum arată strada, câtă lumină e, cum vine lumea în sală, de la starea sufletească la felul de a fi îmbrăcată; toate acestea ar fi trebuit să creeze senzația unui eveniment, așa cum poți să întâlnești întotdeauna și la spectacole mai puțin importante, dar la Londra sau Budapesta...

Iluzia comică e un spectacole eminent dependent de public. Când acesta e bun, spectacolul capătă o viață tumultuoasă, o poezie neașteptată și inefabilă, iar când e numai ocazional, se instalează o senzație de rutină mortală, de cenușiu.

O altă enormă nemulțumire ar fi că neliniștita noastră preocupare pentru delicatețea expresiei – și asta e valabil pentru multe dintre producțiile mele – este invers proporțională cu apetitul unora dintre intelectualii români (critici sau nu) pentru simbolistica ieftină și imagistica ostentativă și, deci ușor de descifrat. Orice semidoct sau numai novice are o bucurie imensă în a descoperi lucruri vulgare evidente, sau descoperite de alții demult, încât ele, aceste simboluri și imagini brutale, sunt o cale sigură către succes. Îți garantează neapărat multiple

exegeze, scrise în termeni obiectiv-globali sau sensibil-istorici.

Nu vreau să mă războiesc cu nimeni. Sunt imens de recunoscător marilor maeștri cărora acest modest spectacol le este în întregime dedicat: Giorgio Strehler, Peter Brook, Gheorghe Harag. Am avut de asemenea o enormă bucurie, emoționantă până la lacrimi, văzând că tema spectacolului *Saragosa-66 de zile* a bunului meu prieten Sandu Dabija este aceeași cu tema noastră, că într-o formă numai aparent diferită, ne-am agățat cu toții – regizori, actori, scenografi sau compozitori – de aceleași fantasmе, de aceleași bucurii sau neliniști.

Pentru mine teatrul este Emoție Pură. Nu l-am practicat niciodată pentru avantaje imediate, pentru că nici nu-mi place să locuiesc aici și în acest veac. Aparțin, cu toată ființa mea, căruțelor murdare ale *commediei dell'arte*, veseliei copilărești a carnavalurilor medievale sau războaielor cumplite, care răstoarnă civilizații. Sau poate unui viitor elastic și plin de lumină. Oricum și oricând, viața mea, dacă n-ar fi să fie pe scândură, n-ar putea fi decât închisă definitiv, între alte patru.

Schițe costume:

Maria MIU

